การใช้บาตรของพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา

Using the Alms-Bolw (Pāta) of Monks and novices in Buddhism

พระครูบวรวารีพิทักษ์
Phrakhru Bowornwareephithak
ไพฑูรย์ สวนมะไฟ
Phaitoon Suanmafai
วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
Roi Et Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail narongko251@gmail.com

(**Received**: February 25, 2024/ **Revised**: April 21, 2024/ **Accepted**: April 24, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการใช้บาตรของพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาบาตรคือภาชนะที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ใช้รับอาหารบิณฑบาตของชาวบ้านที่ทำบุญด้วยการตักบาตร วัสดุที่ทรงอนุญาตให้ใช้ทำบาตรมี 2 คือดินเหนียว และเหล็ก บาตรมี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พระพุทธเจ้าได้ทรงวางบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้บาตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทไว้ดังนี้ (1) การใช้บาตรเพื่อรับปัจจัยสี่ (2) พระอุปัชฌาย์บอกการใช้บาตรแก่ภิกษุผู้บวชใหม่ว่าเป็นกิจวัตร (3) การใช้บาตรเป็นส่วนหนึ่งของพุทธกิจและ (4) การใช้บาตรในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธุดงควัตร ประโยชน์ของการใช้บาตรโดยภาพรวมมี 2 อย่าง ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ คือใช้เป็นภาชนะรับข้าวและอาหารที่ชาวบ้านทำบุญโดยการตักบาตร 2) ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน คือพระสงฆ์ได้อาศัยชาวบ้านถวายข้าวและอาหารสำหรับเลี้ยงชีพ ส่วนชาวบ้านได้ทำบุญกับพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญอันดีงาม ทำให้ทานมีผลมาก ส่วนการพัฒนาพฤติกรรมของพระภิกษุด้วยการอุ้มบาตร โดยรวมมี 2 อย่าง ได้แก่ 1) การพัฒนากาย จิต และปัญญาของตน เช่น ทำให้เกิดความสำรวม เป็นต้น 2) การสงเคราะห์ชาวบ้านในการทำบุญ

คำสำคัญ: บาตร; พระภิกษุสามเณร; พระพุทธศาสนา

Abstract

This article aims to present using the alms-bowls (Pāta) of monks and novices in Buddhism. The alms-bowl (Pāta) is a container that the Lord Buddha allowed monks to use to receive alms from villagers who make merit by giving alms. The two materials allowed for making alms-bowls (Pāta) are clay and iron. There are 3 sizes of alms bowls: large, medium and small. The Lord Buddha has laid down the provisions regarding the use of alms-bowls (Pāta) in Theravada Buddhism as follows: (1) Using alms-bowls (Pāta) for Receive the four factors, (2) the preceptor tells the use of alms-bowls (Pāta) to newly ordained monks as a routine practice, (3) the use of alms-bowls (Pāta) is part of Buddhist activity and (4) the use of alms

bowls is part of the Dhutanga practice. Overall, there are 2 benefits of using alms bowls: 1) the lifestyle of monks that is, it is used as a container for receiving rice and food that villagers make merit by giving alms to monks, 2) Benefits in interaction with the community that is, the monks relied on the villagers to offer rice and food for a living. As for the villagers, they made merit with the monks, because monks are good fields of merit. It makes eating very effective. As for developing the behavior of monks by holding alms-bowls (Pāta), there are 2 things: 1) Developing one's physical, mental, and intellectual abilities, such as creating composure, etc., 2) Supporting villagers in making merit.

Keywords: the Alms-Bolw (Pāta); Monks and Novices; Buddhism

บทนำ

บาตร หมายถึง ภาชนะที่ภิกษุสามเณรใช้รับอาหารบิณฑบาต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) 2558: 180) พระพุทธองค์ทรงบัญญัติลักษณะของบาตร ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำหรับการดำรงชีพของพระภิกษุ ทรงตรัสว่า ที่ชื่อว่า บาตร ได้แก่ บาตร 2 ชนิด คือบาตรเหล็ก และบาตรดินเผา ส่วนขนาดของบาตร พุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ 3 ขนาด คือ (1) บาตรขนาดใหญ่ (2) บาตรขนาดกลาง (3) บาตร ขนาดเล็ก พุทธองค์ทรงตรัสว่าที่ชื่อว่า บาตรขนาดใหญ่ จุข้าวสุกจากข้าวสาร 2 ทะนาน จุของเคี้ยว เศษหนึ่งส่วนสี่จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุกนั้น ที่ชื่อว่า บาตรขนาดกลาง จุข้าวสุกจากข้าวสาร 1 ทะนานจุของเคี้ยวเศษหนึ่งส่วนสี่จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุกนั้นที่ชื่อว่า บาตรขนาดเล็ก จุข้าวสุก จากข้าวสารครึ่งทะนาน จุของเคี้ยวเศษหนึ่งส่วนสี่จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุกนั้น บาตรมีขนาดใหญ่ กว่านั้นเป็นบาตรที่ใช้ไม่ได้ บาตรมีขนาดเล็กกว่านั้นก็เป็นบาตรที่ใช้ไม่ได้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/2/602/124) บาตรที่ทรงอนุญาต มี 2 อย่าง คือ บาตรเหล็กและบาตรดิน หมายเอาบาตรดินเผาซึ่งสุมดำสนิท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558: 179) บาตรได้มีการริเริ่มการใช้ก่อนสมัยพุทธกาล นักบวชสันยาสีได้มีการการนำผลน้ำเต้า, เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ขนาดใหญ่ที่แห้ง เอาเมล็ดออก ดินเผา กะโหลกผี ใช้เชือกร้อยเป็นห่วงสำหรับใช้ถือ หรือหิ้ว หรืออาจจะคล้องที่บ่าด้วยก็ได้ เพื่อใช้รับอาหาร แต่อาหารส่วนใหญ่จะเป็นอาหารสด (พระสุริยนต์ ทสฺสนีโย (น้อยสงวน), 2554: 11)

บาตร จึงถือว่าเป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารของพระภิกษุสงฆ์และถือเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีคุณค่าทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาได้สอนให้พระสงฆ์มีแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์มรดกของชาติและเนื่องจากสังคมนั้นๆ ได้มีหลักปฏิบัติและวิถีชีวิตอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนา ซึ่งได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามอันเกี่ยวเนื่องกับบาตรโดยตรงหลายประการ เช่น เป็นที่มาของพระพุทธรูปปางประสานบาตร อีกทั้งภูมิปัญญาในเรื่องของการทำบาตร (อิสระพงษ์ พลธานี, ม.ป.ป.: 698-703)

บาตรมีความสำคัญทั้งต่อการเลี้ยงชีพของพระสงฆ์ ปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านนั่นคือการทำบุญ และพัฒนาตนที่อาศัยบาตรเป็นฐานหรืออุปกรณ์ ดังนั้นบทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอ 3 ประการสำคัญ คือ 1) ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบาตรตามพุทธานุญาต ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงของพระสงฆ์ เพราะเป็นภาชนะในการรับข้าวที่ญาติโยมทำบุญตักบาตร 2) ประโยชน์ของการใช้บาตร ซึ่งเป็นประโยชน์โดยอ้อมหรือประโยชน์เชิงสังคม 3) การพัฒนาพฤติกรรมของพระสงฆ์ด้วยการอุ้มบาตรหรือใช้บาตร

ความหมายของบาตร

คำว่า บาตร มาจากภาษาบาลีว่า ปตฺตํ แปลว่า บาตร ในหลักฐานชั้นปฐมภูมิ พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ปัตตวรรค พระพุทธองค์ได้กล่าวถึงลักษณะของบาตรไว้ดังนี้บาตร ได้แก่บาตร 2 ชนิด คือ บาตรเหล็ก และบาตรดินเผา บาตรมี 3 ขนาด คือ (1) บาตรขนาดใหญ่จุข้าวสุกจากข้าวสาร 2 ทะนาน จุของเคี้ยวเศษ หนึ่งส่วนสี่ 1 จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุก (2) บาตรขนาดกลางจุข้าวสุก จากข้าวสาร 1 ทะนาน จุของเคี้ยวเศษหนึ่งส่วนสี่ จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุก (3) บาตรขนาดเล็กจุ ข้าวสุกจาก ข้าวสารครึ่งทะนาน จุของเคี้ยว เศษหนึ่งส่วนสี่ จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุก บาตรมีขนาดใหญ่กว่านั้นเป็นบาตรที่ใช้ไม่ได้ บาตรมีขนาดเล็ก กว่านั้นก็เป็นบาตรที่ใช้ไม่ได้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/2/602/124) บาตร ภาชนะที่ภิกษุสามเณรใช้รับอาหารบิณฑบาต เป็นบริขารประจำตัวคู่กับไตรจีวร ซึ่งผู้จะอุปสมบทจำเป็นต้องมีจึงจะ บวชได้ ดังที่เรียกรวมกันว่า ปตฺตจีวร และจัดเป็นอย่างหนึ่งในบริขาร 8 ของภิกษุ บาตรที่ทรงอนุญาตมี 2 อย่างคือ บาตรเหล็ก (อโยปตฺต) และบาตรดิน (มตฺติกาปตฺต หมายเอาบาตรดินเผาซึ่งสุมดำสนิท) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) 2557: 179) บาตร (บาด) หมายถึง ภาชนะชนิดหนึ่งสำหรับภิกษุสามเณรใช้รับอาหารบิณฑบาต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 686) บาตรเป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารสุกของ ภิกษุชนิดหนึ่ง บาตรนี้เป็นบริขารดั้งเดิมของภิกษุในสมัยพุทธกาล พระภิกษุใช้บาตรดิน เป็นบาตรดิน เผาสุมไฟจนดำสนิท ในสมัยต่อมาก็พัฒนาการมาเป็นกระเบื้องและบาตรเหล็ก (ปัจจุบันนิยมบาตร แสตนเลส เพราะว่าสะดวกในการดูแลรักษา) อย่างอื่นสำหรับภิกษุไม่ทรงอนุญาตให้ใช้ และให้มีใช้ได้ลูกเดียว (ธีรวัส บำเพ็ญบุญบารมี, 2550: 47)

บาตรในพระพุทธศาสนา

การใช้บาตร เริ่มมีการใช้มาก่อนสมัยพุทธกาล อย่างเช่นการนำผลน้ำเต้า, เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ขนาดใหญ่ที่แห้ง เอาเมล็ดออก ดินเผา กะโหลกผี เป็นต้นของนักบวช สันยาสี ที่ตัดก้านออกและใช้เชือกร้อยเป็นห่วงสำหรับใช้ถือ หรือหิ้ว หรืออาจจะคล้องที่บ่าด้วยก็ได้ เพื่อใช้รับอาหาร แต่อาหารส่วนใหญ่จะเป็นอาหารสด ที่จะต้องนำมาประกอบในการหุงต้มเองแทนที่ จะเป็นอาหารที่สุก (พระวิจิตร ฐานุตฺตโร (เกิดไผ่ล้อม), 2551) สำหรับการใช้บาตร ในพระพุทธศาสนา มีภิกษุรูปหนึ่งท่านใช้บาตรกะโหลกผี สตรีผู้หนึ่งเห็นแล้วกลัวส่งเสียงร้องว่า ผู้นี้เป็นปีศาจแน่ คนทั้งหลายตำหนิ ประณามว่า ไฉนพวกพระสมณะเชื้อสายศากยบุตรจึงใช้บาตรกะโหลกผี เหมือนพวกปีศาจเล่า ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระผู้มีพระพุทธเจ้าสั่งว่า ภิกษุไม่พึงใช้บาตรกะโหลกผีรูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฎ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/7/255/25) ภิกษุผู้ดำรงตนเป็นนักบวช เป็นผู้เว้นประกอบอาชีพอื่น มีชีวิตที่ต้องอาศัยผู้อื่น เพราะคำว่า ภิกษุ แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้ขอมีปกติของการขอตามอย่างพระอริยะ คือไม่ออกปากขอ เพียงแต่ยืนนิ่งอยู่ ด้วยภิกขาจารวัตรเท่านั้น นี่เป็นอาการขอของพระอริยะทั้งหลาย บาตรที่นับว่าเป็นใบแรกในพุทธประวัติที่ท้าวฆฏิการมหาพรหมถวายบริขาร ซึ่งมีบาตรรวมอยู่ด้วยถวายต่อพระองค์ (พระสุริยนต์ ทสฺสนีโย (น้อยสงวน) 2554: 11) และเมื่อพิจารณาแล้วจะมีคำที่มีความสัมพันธ์กับบาตร นั่นคือ บิณฑบาต แต่เมื่อเราศึกษาประวัติความเป็นมาของคำว่าบิณฑบาต จะเห็นได้ว่ามีความเป็นมาที่ชัดเจน อาทิเช่นการบิณฑบาตมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเป็นพุทธวงศ์คือพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ในอดีตได้ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างสืบต่อกันมา คงจะเห็นได้จากเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับกรุงกบิลพัสดุ์ ได้เสด็จเข้าไป บิณฑบาตในเมือง พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เมื่อพระเจ้าสุทโธทนะทรงทราบจึงรีบเสด็จไปยืนเบื้องพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าตรัสว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เพราะเหตุ

ไรพระองค์จึงทำให้หม่อมฉันได้ อายวงศ์ของเราเป็นวงศ์ กษัตริย์ ไม่เคยมีกษัตริย์องค์ใดออกไปเที่ยวภิกขาจารเช่นนี้” (คณาจารย์เลี่ยงเซียง, 2547: 92) พระพุทธองค์ ตรัสว่า มหาบพิตร คำว่า วงศ์กษัตริย์นั้นเป็นวงศ์ของพระองค์ ส่วนวงศ์ของอาตมาภาพ อันมีพระทีปังกรพระพุทธเจ้า เป็นต้นนั้น ชื่อว่าพุทธวงศ์ ซึ่งสำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยภิกขาจารเท่านั้นแล้วตรัสพระคาถาว่า บุคคลไม่ควรประมาทในบิณฑบาตที่ตนได้รับ (วิเชียร มีผลกิจและสุรีย์ มีผลกิจ, 2547: 16)

ความเป็นมาของบาตรในประเทศไทย ภูมิปัญญาในเรื่องของการทำบาตรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาพุทธที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานวิถีชีวิตของชาวไทยส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้ว่าชาวไทยได้นำหลักการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตจนกลายเป็น รากฐานทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์มรดกของชาติและเนื่องจากสังคมไทยมีหลักปฏิบัติและวิถีชีวิตอยู่บน หลักของระพุทธศาสนา (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 14) บาตร ได้กระทำการต่อเนื่องสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคนจากรุ่นสู่รุ่น โดยจะทำบาตรแบบโบราณ กล่าวคือ บาตรโบราณที่ถูกต้องตามหลักศาสนาจะต้องมี 8 ชิ้น ไม่ว่าจะเป็นบาตรขนาดใด วัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการทำบาตรคือเหล็ก เดิมชาวบ้านจะใช้วัสดุที่มาจากกระป๋องสี ถังยาง มะตอย ฝาถังน้ำมันก๊าด ถังแก๊ส ฝากระโปรงรถ เป็นต้น โดยนำถังเหล็ก เหล่านั้นมาทำความสะอาดแล้วนำมาหลอมรวมกันปัจจุบันใช้เหล็กแผ่น และเหล็กเส้น เหล็กแผ่นทำตัวบาตร ส่วนเหล็กเส้นทำขอบบาตร การเริ่มต้นโดยการทำโครงของบาตร ซึ่งประกอบด้วยเอ็นและฝาทั้ง 2 ข้าง การเชื่อมเหล็กในสมัยก่อนจะใช้ไฟ แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้าจึงใช้การเชื่อมเหล็กแทนต่อจากนั้น ก็ตัดเหล็กมาปิดกงให้เป็นรูปร่างโดยอาศัยกรรไกรมอญ ซึ่งมีขนาดใหญ่พอสมควร และจะต้องมีการวัดขนาดจากกง ซึ่งสมัยก่อนใช้ดินสอที่ใช้เขียนกระดานชนวน (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 14)

ขั้นตอนทำลวดลายบาตร โดยใช้ค้อนลาย ที่มีขนาดสั้นและยาวต่างกัน และมีแท่งรองให้หมดโดยแช่ในกรดที่ผสมกำมะถันอ่อนๆ ซึ่งสมัยก่อนไม่มีการล้าง แต่ปัจจุบันต้องการความสวยงาม มากขึ้นบาตรที่ได้เรียกว่า บาตรลาย ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปร่างบาตรแล้วและยังมีรอยทองแดงที่เชื่อมไว้ปรากฏให้เห็นแล้วนำบาตรลายนี้มาตีตะเข็บให้เรียบร้อยทั้งใบ โดยใช้การสังเกตด้วยตา ถ้าตีไปแล้วมี เม็ดๆ ขึ้นมา เราต้องไม่ตีซ้ำลงไปตรงนั้น ถ้าตีซ้ำลงไปจะทำให้บาตรโป่งออกมาแล้วช่างยังต้องใช้มือลูบดูด้วย แล้วอาจใช้ตะใบแต่งได้ด้วย ช่างจะไม่ใช้กระดาษทรายในการแต่งบาตร เพราะจะทำให้กินเนื้อบาตรเข้าไป ในการขัดตะไบบาตรนั้นช่างต้องไปนั่งที่ม้านั่งที่มีหู 2 หู ช่างไม้เท้ายัน ตะไบให้เป็น เส้นในทางเดียวกัน ขั้นตอนนี้ใช้เวลานานพอสมควรพอๆ กับการตีบาตรเมื่อตะไบเสร็จบาตรจะเงาสวย มองด้านบนเหมือนศีรษะมนุษย์ ดูแล้วไม่มีที่บรรจบเรียกบาตรนี้ได้ ว่า “บาตรขาว” บาตรนี้ธรรมดาจะ ไปรมควันต่อ บาตรจึงจะมีสีดำ เหมือนบาตรที่เราเห็นทั่วไปการรมดำ นี้ใช้เวลาไม่นาน แต่ถ้าเป็นพระกรรมฐาน ท่านจะนำบาตรขาวไปเผาเอง ซึ่งเรียกว่า “ระบมบาตร” คือการอบโดยการตั้งอิฐขึ้นมา นำบาตรวางไว้แล้ว นำเหล็กครอบ จุดไฟอบประมาณ 8-9 ชั่วโมง โดยให้บาตรแดงถึงขอบแล้วทิ้งไว้ให้ เย็นเอง โดยไม่ต้องเปิดถัง เมื่อเสร็จแล้วเหล็กจะขับคาร์บอนออกมา จะดูสวยงามมาก (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 14)

ประโยชน์ของการใช้บาตร

ประโยชน์ของการใช้บาตร บาตร เป็นภาชนะที่ภิกษุสามเณรใช้รับใส่อาหารบิณฑบาต เป็นบริขารประจำตัวคู่กับไตรจีวร ซึ่งผู้จะอุปสมบทจำเป็นต้องมีจึงจะบวชได้ ดังที่เรียกรวมกันว่า “ปตฺตจีวร ” และจัดเป็นบริขารอย่างหนึ่ง ในบริขารทั้ง 8 ของภิกษุ บาตรที่ทรงอนุญาต มี 2 อย่าง คือ บาตรเหล็ก และบาตรดิน เป็นที่รองรับของใส่บาตร พระที่ไปบิณฑบาต คือไปรับอาหารที่เขาจะใส่ลงในบาตร และคำว่า บิณฑบาต หมายถึง

อาหารที่ใส่ลงในบาตรพระแต่เมื่อพิจารณาแล้วประโยชน์ของบาตร บาตรมีประโยชน์ (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 25-27) ดังนี้

1) ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน การบิณฑบาตนั้นเป็นการปฏิบัติตามพระวินัย พระพุทธเจ้าทรงมอบบาตรเอาไว้ให้เป็นเครื่องมือ สำหรับเลี้ยงชีพของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อต้องการให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพระภิกษุกับชาวบ้าน โดยชาวบ้านถวายปัจจัย 4 พระภิกษุก็ให้ธรรมะเป็นการตอบแทน การบิณฑบาตเป็นกิจ เป็นหน้าที่ เป็นกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ต้องปฏิบัติในสมัยพุทธกาล ดังนั้นพระภิกษุจะต้องมีชีวิตอยู่ด้วยการพิจารณา คือปัจจเวกขณ์

2) ประโยชน์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สมัยพุทธกาลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระอัสสชิสาวกของพระพุทธเจ้า ท่านเดินบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ มีมารยาทก้าวไป ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เหยียดแขน น่าเลื่อมใส มีนัยน์ตาทอดลง ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ ขณะนั้นอุปติสสมาณพเห็นท่านแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง จึงตามไปพูดปราศรัย อินทรีย์ท่านผ่องใส ผิงพรรณของท่านบริสุทธิ์ผุดผ่อง ท่านบวชเฉพาะใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจธรรมของใครขอรับ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/2/252-254/407-408) เป็นการเอากิริยาทางกายเดินบิณฑบาตเป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอุปติสสมาณพเห็นอาการ สำรวมก็มีจิตน้อมศรัทธาในตัวท่าน เป็นต้น

3) ประโยชน์ด้านปฏิมากร เรื่องความเป็นมาของบาตรกล่าวไว้ในปฐมสมโพธิ และพระวินัยปิฎกมหาวรรค ว่า บาตรใบแรกของพระพุทธเจ้าคือบาตรที่ฆฏิการพรหมนำมาถวายคราวเสด็จออกทรงผนวช ณ ฝั่งแม่น้ำอโนมา บาตรนั้นเกิดหายไปตอนรับข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา ท้าวจตุมหาราช เทพผู้อภิบาลรักษาโลกประจำอยู่ทิศทั้งสี่ ทรงหยั่งทราบในพระอัธยาศัยจึงนำบาตร ศิลามีพรรณรังสีเขียวมาถวายองค์ละ 1 ใบ รวมเป็น 4 ใบ พระพุทธองค์ทรงรับบาตรทั้งสี่อธิษฐานเข้า เป็นใบเดียวกัน พระพุทธประวัติตอนนี้เป็นที่มาของพระพุทธรูปปางประสานบาตร จึงเป็นที่มาของธรรมเนียมการสร้างบาตรให้เป็นรอยประสานต่อกันเป็นตะเข็บ ประหนึ่งการประสานบาตรของ พระพุทธเจ้าในครั้งนั้นด้วย

4) ประโยชน์ด้านศาสนพิธี สังคมไทยถือว่าพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชน ดังนั้นศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชน พลเมืองได้ใช้หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ มาเป็นเครื่องมือในการประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้มีความมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความสมานฉันท์ แต่การที่ประชาชนพลเมืองจะเข้าถึงหลักธรรมอันเป็นแก่นแท้ของศาสนานั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เนื่องจากผลของการกระทำมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่นเดียวกับเรื่องการศึกษาที่จะทำให้ผู้ที่รับการศึกษาได้เกิดปัญญาจริงๆย่อมเห็นผลช้าไม่เหมือนการสร้างวัตถุต่างๆ ที่สามารถเห็นผลได้รวดเร็วทันใจ

5) ประโยชน์ในด้านการดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ การบิณฑบาตเป็นการรักษาข้อวัตร ปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ เพราะเป็นกิจวัตรของการโคจรบิณฑบาต เพราะพระสงฆ์ต้องออกรับบิณฑบาตทุก เช้า ทั้งนี้ยังเป็นการเกี่ยวกับกิริยามารยาทในการออกรับบิณฑบาต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระภิกษุ สามเณร ที่จะได้นำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติให้สมกับความเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่สมบูรณ์ อีกทั้งเพื่อจะได้ยังความศรัทธาเลื่อมใสให้เกิดแก่อุบาสกอุบาสิกาและผู้ที่พบเห็นทั้งหลาย

การพัฒนาพฤติกรรมของพระภิกษุด้วยการอุ้มบาตร

1) การอุ้มบาตรทำให้กายสงบ การเดินบิณฑบาตถือได้ว่าเป็นการเดินที่สมบูรณ์แบบ ท่านติชนัท ฮันห์ ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือเรื่อง เดิน วิถีแห่งสติว่า เดินให้ช้าลงและจดจ่อความสนใจของเธอลงไปในแต่ละก้าว มีสติอยู่ในการก้าวแต่ละก้าว ก้าวอย่างระมัดระวังและสงบ ก้าวด้วยอาการดำเนินแห่งพุทธองค์ (รสนา โตสิตระกูล แปล, 2524: 14) มุนีนั้นอุ้มบาตรเที่ยวไปไม่เป็นใบ้ก็สมมติตนว่า เป็นใบ้ไม่ควรดูหมิ่นทานว่าน้อย ไม่ควรดูแคลนทายกผู้ให้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/25/719/669)

2) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดความสำรวม การเดินบิณฑบาตของพระภิกษุสามเณรนั้น จะมีลักษณะพิเศษที่เป็นการกำหนดกิริยา อาหารทุกย่างที่เดิน โดยการกำหนดรู้ จะต้องมีความสำรวมตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นการก้าว การแลดู การคู้และเหยียดกาย เป็นต้น เมื่อพระภิกษุสามเณรมีการกำหนดทุกกิริยาอาการ ทุกย่างก้าวแล้วก็จะทำให้บุคลิกภาพทางด้านกายมีความสำรวม และเมื่อเข้าไปบิณฑบาตยังหมู่บ้านแล้ว ก็ไม่ควรแสดงอาการรีบร้อนลุกลี้ลุกลน ไม่ควรกล่าววาจาใดๆ ที่เป็นการขออาหารจากชาวบ้านจะต้องมีความสารวมกาย และวาจา ดังปรากฏความว่ามุนีเข้าไปถึงหมู่บ้านแล้วไม่ควรรีบร้อนเข้าไปเรือนตระกูลอุปัฏฐากเป็นผู้ ตัดการพูดคุยไม่ควรกล่าววาจาเกี่ยวกับการแสวงหาของกิน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/25/717/669)

3) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดมีสมาธิ พระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลต้องได้รับการฝึกอบรม ปฏิบัติสมาธิภาวนาเกือบตลอดทั้งวัน ท่านเหล่านั้นจะสัมพันธ์กับผู้คนในหมู่บ้านก็ในกรณีของการแสดงธรรม และการภิกขาจารเพื่อหาอาหารประทังชีพไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น ฉะนั้นเมื่อพระภิกษุ สามเณรต้องอาศัยอาหารจากชาวบ้าน ก็อาศัยเหตุคือการบิณฑบาตนี้เป็นประโยชน์ในการฝึกหัด พัฒนาทางด้านจิตใจ ฝึกจิตให้มีสมาธิอยู่ตลอดเวลาเพราะว่าการเดินบิณฑบาตก็คล้ายกับการเดินจงกรม สามารถใช้เป็นอุบายในการฝึกจิตให้มีสมาธิได้ และสมาธิที่เกิดขึ้นจากการเดินจะต้องอยู่ได้นาน ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า สมาธิที่ได้จากการเดินจงกรมตั้งอยู่ได้นาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/19/41)

4) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดมีสติสัมปชัญญะ พระภิกษุต้องมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ก่อนจะ ออกไปบิณฑบาต ขณะกำลังเดินบิณฑบาตอยู่ ทุกย่างก้าว ทุกอิริยาบถไม่ว่าจะเป็นการเปิดจีวร การเปิดฝาบาตร การยื่นบาตร ออกไปรับอาหาร การปิดฝาบาตร การเดินกลับเมื่อบิณฑบาตเสร็จแล้ว จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสติสัมปชัญญะอยู่เสมอการกำหนดรู้ขณะกาลังเดินบิณฑบาตจัดเป็นกายานุปัสสนาอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการกำหนดรู้กิริยาอาการต่างๆ ของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการยืน เดิน การเคลื่อนไหว เมื่ออยู่ใน กิริยาอาการใดๆ ก็ให้รู้ชัดในกิริยาอาการนั้นๆ ตามหลักสติปัฏฐาน ภิกษุนั้นเมื่อดำรงกายอยู่โดย อาการใดๆ ก็รู้ ชัดกายที่ดำรงอยู่โดยอาการนั้นๆ ด้วยวิธีนี้ ภิกษุจึงชื่อว่าพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/12/108-109/104-105)

5) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดมีความสันโดษ พระพุทธองค์ตรัสสอนให้พระภิกษุเป็นผู้มี ความสันโดษในการบิณฑบาตตามมีตามได้ ก็เพื่อสอนให้รู้จักประมาณ ไม่ทะเยอทะยานในสิ่งซึ่งทำให้เกิดความโลภจนไม่สิ้นสุด อันเป็นทางที่จะให้เกิดความทุกข์ร้อน เป็นทางที่จะนำไปสู่หายนะ เพราะธรรมดาของความโลภนั้นไม่มีขีดจำกัด (พุทธทาสภิกขุ, 2529: 141) ดังมีปรากฏในพระไตรปิฎก ความว่าภิกษุในพระธรรมวินัยนี้เป็นผู้สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้ และกล่าวสรรเสริญความสันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้ ทั้งไม่ประกอบการแสวงหาผิดที่ไม่สมควร เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต ไม่ได้บิณฑบาตก็ไม่กระวนกระวาย และได้บิณฑบาตแล้วก็ไม่ติดใจ ไม่หลง ไม่พัวพัน มองเห็นโทษ มีปัญญาเครื่องสลัดออก บริโภคอยู่ อนึ่ง เพราะความสันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้นั้น จึงไม่ยกตน ไม่ข่มผู้อื่นเพราะภิกษุ ใดขยัน ไม่เกียจคร้าน มีความรู้ตัว มีสติกำกับในการสันโดษด้วย

บิณฑบาตนั้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/9/215/73)

6) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดปัญญาเห็นคุณค่าของอาหาร การบิณฑบาตส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาปัญญาในด้านให้รู้จักคุณค่าของอาหารที่บิณฑบาตได้มา จะต้องทำให้ถูกต้องทั้งสองฝ่าย ข้าว ปลา อาหารส่วนที่เป็นวัตถุนี้เป็นอาหารทางกาย การฉันอาหารเป็นเรื่องทางฝ่ายธรรมะ ต้องฉันให้ดี ฉันให้ถูกวิธี จะต้องฉันชนิดที่เป็นอาหารอย่าฉันอย่างเป็นเหยื่อ อย่าฉันเพื่อสนองกิเลส ข้าวปลาอาหารที่บิณฑบาตมาได้นั้นแหละฉันให้เป็นอาหารทางจิตใจด้วย คืออย่าฉันเพื่อความเอร็ดอร่อยให้เป็นเหยื่อของกิเลส ฉันเท่าที่เหมาะสมจะหล่อเลี้ยงร่างกายให้ปกติ แล้วจิตใจก็จะได้อาศัยอยู่บนร่างกายที่เป็นปกติ ฉะนั้นจึงต้องฉันอาหารโดยมีธรรมะอยู่ในอาหารที่เข้าไป (พุทธทาสภิกขุ, 2549: 28)

7) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดปัญญารู้จักการปล่อยวาง การออกบิณฑบาตของพระภิกษุ สามเณรในทุกๆ วันนั้น เป็นการส่งเสริมให้จิตใจไม่เกิดความยินดีในการสะสม พระภิกษุสามเณรต้องพิจารณาให้รู้จักคุณค่าที่แท้จริงของปัจจัย 4 โดยเฉพาะอาหารบิณฑบาต จะต้องไม่หลง ไม่ยึดติด ไม่พัวพัน ต้องประกอบด้วยปัญญามองเห็นโทษ จึงจะสามารถปล่อยวาง พัฒนาจิตให้บรรลุถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ถึงแม้ว่าจะบิณฑบาตได้อาหารมาน้อยก็ฉันด้วยปัญญา หากได้อาหารมามากก็รู้จักการแบ่งปัน ไม่เก็บกักตุนไว้ด้วยโมหะ โดยหวังว่าจะได้ไม่ต้องออกบิณฑบาตบ่อยๆ อันเป็นการขัดต่อพุทธบัญญัติ (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 66-67)

8) การอุ้มบาตรเป็นการแสดงธรรมโปรดชาวบ้าน จุดมุ่งหมายการออกบิณฑบาตของพระภิกษุสามเณรด้านปรัตถะประโยชน์ประการแรก คือ เพื่อแสดงธรรมโปรดชาวบ้านที่ทำบุญตักบาตร เพราะบางครั้งชาวบ้านไม่มีเวลาได้เข้าวัดไปถือศีล ฟังธรรม ก็อาศัยการออกไปบิณฑบาตนี้แสดงธรรมโปรดชาวบ้านให้มีความรู้ความเข้าใจตามแต่ ความสามารถ โอกาส และเวลาที่จะอำนวยให้เพื่อเป็นการอนุเคราะห์ชาวบ้านด้วยธรรมะให้มีหลักในการดาเนินชีวิตที่ถูกต้อง อันเป็นหน้าที่ของพระภิกษุ (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 66-67)

9) การอุ้มบาตรเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านบำเพ็ญกุศล จุดมุ่งหมายของการออกไปบิณฑบาตด้านปรัตถะประโยชน์ ยังเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้ ชาวบ้านได้บำเพ็ญบุญในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่า การบำเพ็ญบุญหรือเหตุให้เกิดบุญนั้นมี 3 ประการ ดังปรากฏในพระไตรปิฎกว่า ด้วยบุญกิริยาวัตถุ ความว่าภิกษุทั้งหลาย บุญกิริยาวัตถุ 3 ประการนี้ คือ (1) บุญกิริยาวัตถุที่เสร็จด้วยทาน (2) บุญกิริยาวัตถุที่เสร็จด้วยศีล (3)บุญกิริยาวัตถุที่เสร็จด้วยภาวนา เป็นต้น (วีรพล พิชนาหะรี, 2560: 66-67)

สรุป

บาตร คือภาชนะสำหรับใช้รับข้าวและอาหารที่ชาวบ้านทำบุญกับพระสงฆ์ เป็น 1 ในบรรดาบริขาร 8 ของพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้ 2 ชนิด คือ บาตรเหล็ก และบาตรดินเผา บาตรมี 3 ขนาด คือ 1) บาตรขนาดใหญ่ จุข้าวสุก 2 ทะนาน จุของเคี้ยวเศษหนึ่งส่วนสี่ 1 จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุก 2) บาตรขนาดกลางจุข้าวสุก 1 ทะนาน จุของเคี้ยวเศษหนึ่งส่วนสี่ จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุก 3) บาตรขนาดเล็กจุ ข้าวสุกครึ่งทะนาน จุของเคี้ยวเศษหนึ่งส่วนสี่ จุกับข้าวพอสมควรแก่ข้าวสุก บาตรในสมัยโบราณตามหลักศาสนาจะต้องมีวัสดุ 8 ชิ้น เช่น เหล็ก เป็นต้น เพื่อประสานเป็นบาตร 1 ใบ วัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการทำบาตรคือเหล็ก เดิมชาวบ้านจะใช้วัสดุที่มาจากกระป๋องสี ถังยาง มะตอย ฝาถังน้ำ มันก๊าด ถังแก๊ส ฝากระโปรงรถ โดยนำถังเหล็กเหล่านั้นมาทำความสะอาดแล้วนำมาหลอมรวมกันปัจจุบันใช้เหล็กแผ่น และ เหล็กเส้น เหล็กแผ่นทำตัวบาตร ส่วนเหล็กเส้นทำขอบบาตร

ประโยชน์ของการใช้บาตรมี 5 อย่าง ได้แก่ 1) ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน 2) ประโยชน์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3) ประโยชน์ด้านปฏิมากร 4) ประโยชน์ด้านศาสนพิธี 5) ประโยชน์ในด้านการดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ ส่วนการพัฒนาพฤติกรรมของพระภิกษุด้วยการอุ้มบาตร มี 9 อย่าง ได้แก่ 1) การอุ้มบาตรทำให้กายสงบ 2) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดความสำรวม 3) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดมีสมาธิ 4) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดมีสติสัมปชัญญะ 5) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดมีความสันโดษ 6) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดปัญญาเห็นคุณค่าของอาหาร 7) การอุ้มบาตรก่อให้เกิดปัญญารู้จักการปล่อยวาง 8) การอุ้มบาตรเป็นการแสดงธรรมโปรดชาวบ้าน 9) การอุ้มบาตรเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านบำเพ็ญกุศล

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

คณาจารย์เลี่ยงเซียง. (2547). *พุทธประวัติ ฉบับมาตรฐาน*. กรุงเทพมหานคร: เลี่ยงเซียง.

ธีรวัส บำเพ็ญบุญบารมี. (2550). *การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2529). พุทธทาสกับสวนโมกข์ ประวัติการทำงานของท่านพุทธทาส. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 23. มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.

_____. (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุริยนต์ ทสฺสนีโย (น้อยสงวน). (2554). การศึกษาวิเคราะห์บิณฑบาตในฐานะเป็นเครื่องมือหนุนชีวิต และกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวิจิตร ฐานุตฺตโร (เกิดไผ่ล้อม). (2551). วิเคราะห์การใช้บริขารของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.* กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น. รสนา โตสิตระกูล แปล, ติช นัท ฮันห์ เขียน. (2528). *เดิน วิถีแห่งสติ*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

วีรพล พิชนาหะรี. (2560). ศึกษาการใช้บาตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วิทยานิพนธ์พุทศาสตรมหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิเชียร มีผลกิจ และสุรีย์ มีผลกิจ. (2543). *พระพุทธกิจ 45 พรรษา*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอมฟอร์ม จำกัด.

อิสระพงษ์ พลธานี.(ม.ป.ป.). บ้านบาตร ภูมิปัญญาที่กำลังจะหายไปจากสังคมไทย. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 9*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

ภาษาอังกฤษ

Bampenboonbaramee T. (2007). *Study of ordination in Theravada Buddhism*. Bangkok: Mahamakut Rajavidyalaya University.

Buddhadasa Bhikkhu. (1986). *Buddhadasa and Suan Mokkha Work history of Buddhadasa*. Bangkok: Thammasabha.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya edition.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya.

Meeplokit W. and Meeplokit S. (2000). *Phra Buddhakit's 45th Birthday Anniversary*. Bangkok: Comform Company Limited.

Phra Phromkhunaporn (P. A. Payutto). (2015). *Buddhist Dictionary Glossary edition*. 23rd edition. Dhammathan Kusonchit Foundation.

_____. (2014). *Dictionary of Buddhism. Glossary edition*. 22nd printing. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Suriyon Dassaniyo (Noi Sa-nguan). (2011). An analytical study of alms as a tool to support life and a strategy for propagating Buddhism. *Master of Buddhist Studies Thesis.* Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phonthani I. (M.P.P.). Baan Bat, wisdom that is about to disappear from Thai society. *Documents 9th National Academic Conference*. Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus.

Pitchanahari W. (2017). Study of the use of bowls in Theravada Buddhism. *Master of Philosophy Thesis.* Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Wichit Thanuttaro (Kerd Phai Lom). (2008). Analysis of the use of monks' services in Buddhism. *Master of Buddhist Studies Thesis.* Graduate School: Mahachulalongkorn rajavidyalaya University.

Royal Academy. (2003). *Dictionary, Royal Institute Edition, 1999*. Bangkok: Printed at Nanmeebooks Publishing Company.

Teacher Liang Xiang. (2004). *Biography of Buddha, standard edition.* Bangkok: Liang Xiang Printing House.

Tositrakul R. translated, Thich Nhat Hanh wrote. (1985). *Walking the way of mindfulness*. Bangkok: Komon Khimthong Foundation Publishing House.